

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 9

ZATERDAG 1 MAART 1924.

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT UIT DEN HAARLEMMERHOUT OP HET PAVILJOEN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

IN DE DUISTERE RIMBA. UIT HET HOOGDUITSCH	
DOOR WILHELM VOLZ (9)	BLZ. 98
HET PAVILJOEN TE HAARLEM, DOOR S., GEÏLL.	BLZ. 97, 100—103
IN ALASKA, NAAR HET DEENSCH VAN E. J. NARMIKKELSEN	BLZ. 103
HET STADHUIS TE BRESLAU, DOOR B. M. NOACH, GEÏLL.	„ 104
EEN REIS VAN HAARLEM NAAR ZWAMMERDAM IN 1702,	„ 105
DOOR J. S. CZ.	„ 105
EEN BEKLIMMING VAN DEN POPOCATEPETL, DOOR	
N., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 105—107
DE MAALTIJDEN ONZER VOOROUDERS, DOOR K. L.	
SCHAMP	BLZ. 106
DE GEHEIMZINNIGE DOOD VAN MR. SERLES, DOOR	
W. B. M. FERGUSON (9)	„ 107
DE HOOFDWACHT TE ZWOLLE, ILLUSTRATIE	„ 108

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

IN DE DUISTERE RIMBA.

SUMATRA'S OERWOUD EN OERMENSCHEN.

9) *Uit het Hoogduitsch*
DOOR WILHELM VOLZ.

DE ontwikkeling van zijn lichamelijke krachten heeft hij er aan gegeven, doch zijn geestelijke eigenschappen moesten hem voortaan helpen in zijn strijd om het bestaan. In den oertijd heeft de mensch de ontwikkeling van krachtige hoektanden en sterke kauwspieren versmaad, heeft hij een groote lichaamskracht, waarmee hij zich in den strijd kon verweren, van de hand gewezen — en zoo is hij dan „Mensch” geworden! Zijn hersens stelden hem in de gelegenheid om wapens uit te denken; een knuppel, een pijl en boog, een lans, een giftpijl, en dat alles maakte hem veel machtiger, dan hij anders ooit geworden zou zijn. Zijn hersens, zijn denkvermogen hebben zijn geest en ziel in het leven geroepen. Het leven kreeg voor hem daardoor een waarde, waarvan de dieren geen begrip hebben; deze rijkdommen verwierf de mensch zichzelf; zijn geest, zijn denkvermogen begon een doel na te jagen en zocht zich vrij te maken — zoo schiep de mensch zich een beschaving, een stoffelijke en een geestelijke veredeling. Nu is er een onderscheid gekomen tusschen het leven van den mensch en het leven van het dier; het dierenleven kenmerkt zich door twee hoofddoeleinden: het voedsel- en het voorttelings-probleem. Voor zoover de mensch dier is, kan hij zich hiervan evenmin losmaken, doch als denkend wezen is hij niet meer de willooze slaaf van deze problemen; hij heeft zich zelf er boven verheven. Door het stelselmatig verbouwen van voedingsgewassen heeft hij zich onafhankelijk gemaakt en daardoor wint hij tijd voor geestelijke ontwikkeling, hij heeft de Natuur aan zich dienstbaar gemaakt. Keert hij in den natuurstaat terug, dan doet hij tot op zekere hoogte afstand van de ver-

overde vrijheid; hoe afhankelijk was ik in het oerwoud van de zorg voor mijn dagelijksch brood! En zoo is 't ook met de neiging tot voortteling; de natuur kiest de mannelijke dieren uit door de krachtigste exemplaren te begunstigen; door hen vindt dan de voortplanting plaats, daar, waar maar een bronsig wijfje wordt gevonden, zonder onderscheid te maken tusschen het eene wijfje of 't andere. Al naar het voedsel gemakkelijk of moeilijk te vinden is zullen het kudde-dieren of alleen-levende dieren worden, en omdat het oerwoud slechts weinig voedsel oplevert, leven de meeste dieren er maar in heel kleine groepjes bijéén. Hierdoor komt dus de monogamie, het samenleven van het mannetje met één enkel wijfje uit de natuur voort, en daardoor is ook dit monogaam leven van den menschaap en den oorspronkelijken mensch eveneens een voortvloeisel van de natuur, van den dwang van het oerwoud; de monogamie is dus een vorm van geslachtelijke bescheidenheid, terwijl dus weer die bescheidenheid een gevolg is van den dwang der natuur. Wordt het voedsel-vraagstuk vergemakkelijkt, zoodat er dus grootere groepen tezamen kunnen leven, dan komt hier verandering in. Hoe meer de geest ontwikkeld en veredeld wordt, hoe hooger dus de persoonlijke waarde van den mensch stijgt, hoe minder de zuiver fysieke voortteling als zoodanig hem voldoet, en hoe grooter zijn geestelijke behoefte wordt hoe hooger ook de persoonlijke eischen, die hij aan de wederhelft zal stellen; een geestelijk samentreffen, d.i. een in-elkaar-opgaan, een één-worden, een elkaaraanvullen is in het „groepen-leven” niet mogelijk. Zoo is de monogamie dus anderzijds de hoogste vorm van de menschelijke samenleving: zuiver-fysiek is zij dus de meest bescheiden vorm; zuiver-geestelijk echter is de meest veelischende. De hemel was intusschen betrokken en begon te dreigen; 't werd steeds drukkender; sinds den middag was het nog niet afgekoeld; 's avonds om negen uur wees de thermometer nog negenentwintig graden Celsius aan. Daarenboven begon de lucht nat te worden, oververzadigd als zij was door al het vocht; niettegenstaande ik maar een dun nachtpak aan had, baadde ik in het zweet; de vochtige warmte drukte mij op de borst, zoodat ik haast geen adem kon halen. Alle mogelijke kleine insecten begonnen ondragelijk lastig te worden; verscheidene soorten muggen en ondragelijk veel andere kleine, vliegende, kruipende, springende diertjes, in één woord een uitgebreide zoölogische verzameling begon ons uit kwaadaardigheid of uit domheid te overvallen; 't jeukte en krabde en kriebelde overal; langs mijn armen, in mijn hals, onder mijn nachtpak, overal hielden de ondragelijke, kleine kwelgeesten huis — 't was om gek te worden. Van eten kon geen sprake zijn; men kreeg, gelijk met de rijst, een rijke fauna naar binnen! Als de meeste van die insecten, zooals bijvoorbeeld de vliegende wandluizen, maar niet zoo'n onaangename smaak gehad hadden. Toen klonk er een veelstemmig concert door den lauwwarmen nacht; krekels sjirpten en vele verschillende soorten van sprinkhanen trilden en joedelden met schrille stemmetjes in de boomen rondom ons. Ver weg schreeuwden de uilen, en van alle kanten klonken er vreemde, geheimzinnige geluiden door de lucht; de tokè of gecko, de mooie, groene roodgestippelde hagedis, liet zijn aardig: t'ok kê—t'ok kê hooren. Ontelbaar was de menigte nachtvinders, die rondom onze lamp zweefde; op mijn natten badhanddoek en op een pasgeschoten aap, dien ik open had gesneden om het embryo er uit te halen, ving ik in den tijd van twee à drie uren vierhonderd exemplaren in ongeveer zestig à zeventig verschillende soorten! Eindelijk brak het onweer los, nadat wij den donder al langen tijd in de verte hadden gehoort, en nadat, sinds de zon was ondergegaan, de hemel onophoudelijk door het weerlicht in vlammen was gezet. 't Begon te stormen; de boomen steunden en kermden, terwijl het loof suizend tegen elkander werd gezwiept; dan hier, dan daar hoorden wij hoe een boomstam krakend tegen den grond sloeg. Een bliksemschicht verlichtte het zwarte, deinende oerwoud met een helderheid als van den dag; een donderslag deed de lucht als 't ware van één spijten en dikke droppels begonnen er op het dak van mijn hut neer te vallen; een oogenblik later stroomde de regen neer, een regen, zooals men dien slechts in de tropen kent; 't was alsof er bakken met water over mijn hut werden uitgegoot. Zoover het zwakke licht van onze lamp reikte was er niets te zien dan een dikke grijze lucht, en als een ondoordringbaar, grijs gordijn verborg de grijze regen, zelfs in het licht van den bliksem, de naastbijzijnde om-

geving voor ons. Onophoudelijk doorklieften de bliksemschichten de lucht, zoodat de zwartheid van den nacht ons telkens weer eens zoo sterk trof; onophoudelijk knetterden en rolden de oorverdoovende donderslagen daartusschen en onophoudelijk trommelde de regen op ons tentdak. Het onweer in het oerwoud is geweldig en de indruk dien het in den donkeren nacht maakt is onvergetelijk. Hoe klein en nietig voelt men zich; hoe hulpeloos klein in het tieren en razender elementen, temidden van de groote, eenzame Rimba. ☼ 't Wordt koeler; er gaat ons een rilling door de leden. Het warme dek doet weldadig aan. Het natte oerwoud is onbehagelijk. ☼ 't Had bijna den geheelen nacht geregend en 't was kil, toen de morgen aanbrak; de thermometer wees een-en-twintig graden aan, zoodat ik behoefte gevoelde mij in mijn deken te wikkelen, totdat men mij mijn kop chocolade zou komen brengen. Het kleine riviértje was geweldig gewassen; maar enkele meters van ons kamp verwijderd stroomde bruisend het gele water. 't Is dan ook niet gemakkelijk reizen, vandaag; niet alleen omdat het geheele oerwoud doornat is; maar alle beekjes, waar men anders bij het doorwaden niet verder dan tot de knieën inzakt, stroomden thans in wilde vaart buiten hun oevers heen en men kan er ternauwernood doorheen komen; ik ben dan ook na korten tijd al doornat. Maar natte voeten en natte broekspijpen zijn iets heel gewoons in het oerwoud; de beddingen der kleinere stroompjes toch zijn dikwijls de gemakkelijkste verkeerswegen; ik trok daarom 's morgens altijd weer de natte kleeren van den vorigen dag aan — dat went wel! — men wordt toch dadelijk weer nat, en men kan ze in het oerwoud toch niet wasschen; de ontzettend vochtige lucht, die des nachts bijna even verzadigd wordt, maakt, dat alles uiterst langzaam droogt: zon komt er in het oerwoud nooit. ☼ Tegen den middag begint het opnieuw te regenen; nat waren we al, maar 't is toch alles behalve plezierig als je langzamerhand het water langs 't lichaam naar omlaag voelt siepelen; als het van de tropen-helm, die zwaar van den regen is, langs 't gezicht in je hals stroomt; als het dichte nevelgordijn alles wat er om je heen te zien is, voor het oog verbergt. Eentonig plast de regen neer; somber en zwijgend loopen we achter elkaar voort; hinderlijk striemen de natte takken tegen onze natte armen en beenen. Nu trekken wij door een moeras; de donkere, lauwwarme brei spat tot ons middel op; diep zakken onze voeten in het weeke slib weg; het fijne leem dringt door alle schoennaden heen en bij iederen stap, die men doet, voelt men de weeke modder tusschen de teenen heen glibberen. Het laatste restje oerwoud-poëzie verdwijnt; men ziet niets dan de nuchtere waarheid. Een enge kerker! Die hooge bladerenmassa, waar onze blik niet door heen vermag te boren en die ons aan alle zijden omsluit, die dicht boven ons welft en den hemel voor ons verbergt, de zon voor ons wegsluit — zij neemt ons ruimte en lucht om in te leven. Wat is het drukkend en zwoel; er hangt een lucht van rot, vermolmd hout. Geen zonnestraal dringt den kerker binnen. Hoe lang is 't al geleden, dat ik voor 't laatst de zon op mij heb voelen schijnen? En hoe is het glanzige, warme brons van de gezichten van Djimal, Dullah en Ripin verbleekt en geel geworden! Ze kan wel onbarmhartig branden, die gloeiende tropenzon — maar men kan toch slechts leven, waar zij is! En hier in het oerwoud? Ik kan niet onderscheiden, of de hemel blauw of bewolkt is; ik kan er slechts naar gissen als ik door de smalle openingen, die de breedere rivieren vrij maakten, naar boven zie; daar, tusschen de hooge boomtoppen door, zie ik een smal, o, zoo smal strookje van den hemel. ☼ Beken en rivieren stroomden in die eeuwige schemering voort. De schemering hangt rondom ons; nergens is een uitzicht; niets dan vocht en zwoele warmte. En in deze eeuwig lauwe atmosfeer gaat de dag in den nacht over; slechts zelden daalt de thermometer onder één à twee-en-twintig graden; slechts zelden stijgt hij boven de acht-à-negen-en-twintig. De overvloed en weelderigheid, die er heerschen, werken drukkend. Verlamdend werkt het gevoel, dat men hier niet uit kan komen, dat men aan de elementen in het oerwoud is overgeleverd; als wij hulpzoekend rondzien, is het of ons aan alle zijden demonen aangrijpen; wij zitten als in een spinrag gevangen; de demonen beloozen en grijpen ons en zuigen ons de ziel uit het lichaam. Een innig heimwee naar vrijheid — naar zonnelicht maakt zich van ons meester; — weg, weg, uit de kluisters der Rimba! ☼ Onafgebroken stroomt de regen; in lange stralen gutst hij van de bladeren.... Droefgeestig en zwijgend loopen wij voort; Ripin vooraan, dan ik, dan de dragers. Een ruischend geluid, vlak voor ons,

doet mij opschrikken; slechts weinige passen voor mij uit zie ik een gele schim achter het geboomte bewegen; even maar. Ripin blijft opeens staan, zoodat ik bijna tegen hem aanbons: „Een tijger, Heer”. 't Zal hem in zijn nat leger wat al té onbehagelijk geworden zijn. ☼ Wat had ik op deze wijze niet al dikwijls tijgers gezien! Een geruisch — een goudachtig geglinster — dat is alles. Dikwijls had ik het dier met mijn buks gevolgd; slechts eens had ik hem ongeveer twee honderd meter verder nog eens gezien, bij een pas neergestorten boom; daar had hij gestaan, boven op den stam en had achteromgekeken; één enkel oogenblik maar, toen was hij verdwenen. Als men herten of wilde zwijnen onverwachts in het oerwoud aantreft, hoort men duidelijk hun voetstappen weerklinken. de tijger echter hoort men niet — een zacht geschuifel van bladeren; weg is hij. ☼ Er kwam weer leven in het gezelschap; de tijger wekt de belangstelling van iederen inlander. Ook Ripin werd spraakzaam. Bij den inboorling staat de tijger in hoog aanzien; men noemt hem Radja of Toewan (heer), of Bapa (vader), Nene (Grootvader), ook wel Abang (oudere broeder); als zij onder elkaar spreken wordt hij steeds zoo genoemd en nooit zal een Bosch-Maleier zich oneerbiedig over hem uitlaten. ☼ In 't algemeen is een tijger eigenlijk niet zoo ontzettend gevaarlijk; overdag ontwijkt hij den mensch zoo veel mogelijk; pas laat in den middag en 's nachts kan een ontmoeting minder aangename gevolgen hebben. De tijger is gevaarlijk als hij honger heeft of als hij gewond is; dan ontsteekt hij al heel licht in razende woede. Bijna dagelijks wordt men in het oerwoud aan zijn bestaan herinnerd; toch is het een zeldzaamheid, zelfs daar waar er vele zijn, dat men een tijger tegenover zich krijgt. Ik heb er oude inboorlingen en jagers naar gevraagd; in verscheidene tientallen van jaren had er soms maar één enkele een tijger een keer of zes werkelijk goed kunnen zien. In groote uitgestrektheden op Java en Sumatra, waar vele nederzettingen zijn, sterven de meeste menschen, zonder ooit in hun leven in het wild een tijger gezien te hebben. ☼ De tijger leeft 's nachts; de mensch echter overdag; zoodat ook omgekeerd de tijger slechts zelden een mensch te zien krijgt. Overdag is hij zelfs schuw en niet erg op een aanval gesteld; 's nachts ziet ook hij niet heel duidelijk, waardoor hij den mensch, dien hij boven zich uit ziet steken, in kracht overschat en dus ook dan gaat hij niet gaarne tot een aanval over. In ieder geval is het een feit, dat een tijger, wanneer hij een mensch bespringt, bijna altijd over dien mensch heenspringt, zoodat zoo iemand er meestal met een paar schrammen van de klauwen afkomt; de groote, op den grond neergehurkte kat schijnt in dien mensch, die tegenover hem staat, een groot, hoog dier te zien, dat hij zóó wil bespringen, dat hij boven op zijn rug komt te zitten en hij begrijpt niet, dat er niets meer achter dien mensch is. Als een tijger een mensch in koelen bloede aanvalt, laat hij hem meestal eerst voorbijgaan; gaat dan op zijn achterste beenen staan om hem zoo, achter in den nek te kunnen dood knauwen. Mij zijn echter slechts betrekkelijk weinig gevallen bekend van menschen die de prooi zijn geworden van tijgers. Daarentegen echter maakt een tijger dikwijls jacht op runderen, geiten en vooral ook op honden; zoo kan hij dikwijls grooten last veroorzaken en de inboorlingen worden dikwijls tot wraaknemingen aangezet. Oude tijgers beschikken over een ontzettende lichaamskracht — ik heb met eigen oogen een schutting gezien van twee meter hoog, waarbij nog de duidelijk zichtbare sporen stonden van een tijger, die er twee nachten van te voren overheen was gesprongen met een éénjarig rund in zijn bek. Waarschijnlijk zal hij het in den nek vast hebben gehouden en het verder over zijn schouders hebben geworpen. Tegen al te lastige tijgers bouwt de inboorling groote vallen waar hij een levenden hond of geit als lokaas inzet; wanneer deze dan 's nachts hun angstkreten laten hooren, komt de tijger er op af. Soms helpt alleen de aanwezigheid van zoo'n val reeds. In het dorp Tandjong-Beringin was gedurende een maand, iederen avond een tijger gekomen; eindelijk maakte men een val gereed en sinds dien dag — toen ik er kwam, was het een week later — was er geen tijger meer geweest. ☼ Ripin vertelde mij hoe hier van tijd tot tijd eenige moedige menschen op de tijgerjacht gaan: als een tijger iemand van een stuk vee heeft beroofd, trekken er een paar ervaren jagers op uit om hem in zijn leger op te zoeken. Zij gaan geheel naakt en zijn beiden voorzien van twee lange, scherpe, tweesnijdende krissen, in iedere hand een

(Wordt vervolgd).

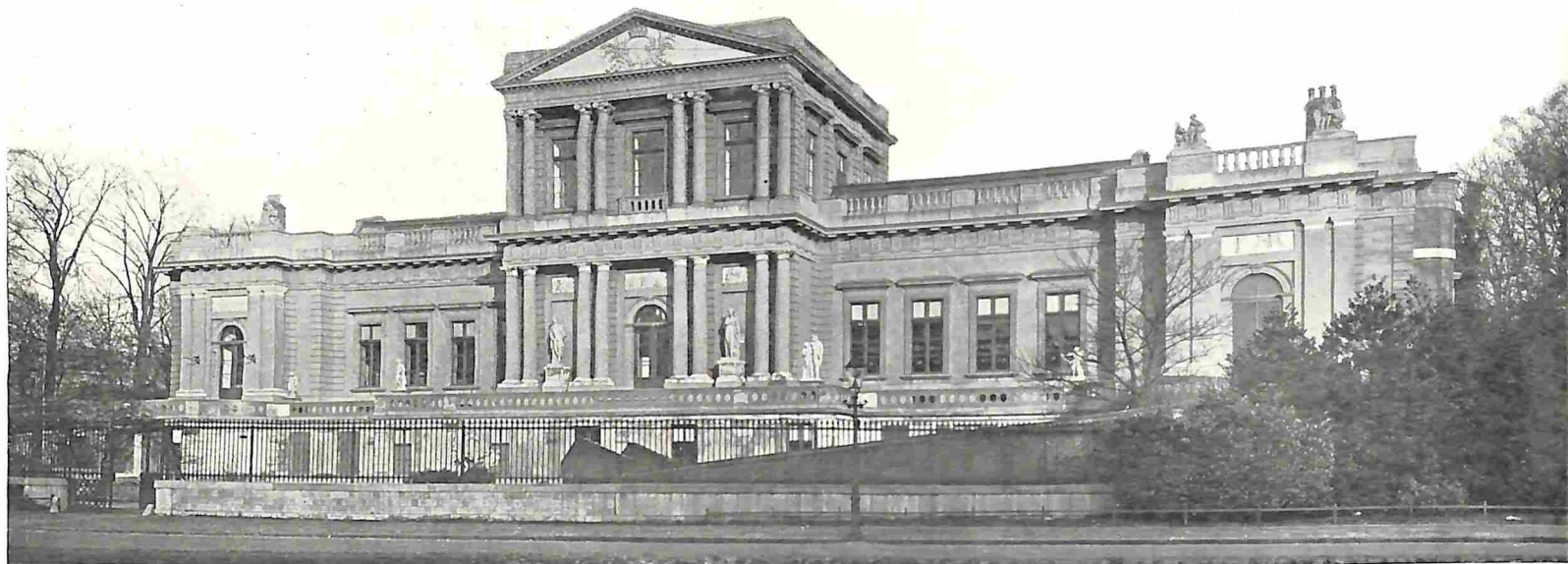

Foto C. Steenbergh.

HET PAVILJOEN „WELGELEGEN” TE HAARLEM, FRONT.

HET PAVILJOEN TE HAARLEM.

EEN ieder, die Haarlem wel eens heeft bezocht, heeft, misschien het eerst van al, zijn schreden naar den vermaarden Hout gericht, om zich daar in de bekoorlijke wandeldreven te vermeien. En wie zulks deden, zijn ongetwijfeld getroffen geweest bij den aanblik van een monumentaal gebouw, dat met zijn grootschen gevel temidden van het geboomte oprijst, als een vorstelijk paleis in zijn indrukwekkend park. Dit gebouw is het Paviljoen „Welgelegen”, ook wel in het dagelijksch leven het Museum voor Kunstnijverheid genoemd. Deze laatste benaming had voor het publiek dan ook den meesten zin, omdat er werkelijk reeds sinds geruimen tijd een blijvende tentoonstelling van nijverheidskunst in gehouden werd en wordt. Men vindt er een fraaie en uitgebreide verzameling van toegepaste kunst: meubelen, porcelein, koper en anderszins, en de laatste jaren, sedert de groote verzameling gipsen afgietsels van klassieke beelden werd opgeruimd, worden er ook tijdelijke tentoonstellingen van hedendaagsche voorwerpen van kunstnijverheid gehouden. Belangrijker, of minder belangrijk, al naar aard en aanleg van den bezoeker, zijn de historische kamers, die men u er toont, en waaromtrent wij u hierna een en ander mededeelen. De andere naam — Paviljoen „Welgelegen” — is de officieele, de oorspronkelijke. Omtrent de geschiedenis van dit „Paviljoen” vinden wij bijzonderheden in een studie van de

hand van den heer C. J. Gonnet Jr., den oud-archivaris der gemeente Haarlem, van welke studie ons door den schrijver welwillend inzage gegeven werd. Eenige der volgende bijzonderheden ontleenen wij aan dat geschrift. Den 19en October 1785 werd door Burgemeesteren en Regeerders van Haarlem een rekest ontvangen van Henry Hope, wonend te Amsterdam, eigenaar van de Hofstede „Welgelegen” aan de Baan en den Hout, waarbij hij te kennen geeft, dat hij „zoo door de aangenaamheid der plaatse zelve, als door alle blijken van beleeftheden en toegenegenheid, die hij van de kant der Regeering deezer stad en de Inwoonders van dien altoos heeft ondervonden, eene bijzondere affectie heeft opgevat om aldaar zijne woning meer en meer te vestigen en te dien einde zich gaarne van een gemakkelijk gebouw wilde voorzien,” enz. En vergunning vraagt om de richtinglijnen van sommige lanen te mogen veranderen en met den voorkant van het te stichten gebouw (n.l. het voorplein en hek) op den bestaanden weg wat te mogen vooruitspringen. Het verzoek werd toegestaan bij resolutie van 12 November 1785. De heer Hope heeft de groote zaal doen herbouwen en later gebruikt voor zijne kunstverzameling, gelijk van twee zijden wordt vermeld, en wel door A. Loosjes Pzoon in „Hollands Arkadia”, 1804 (blz. 515). Hij schrijft: „Op dit huis placht een groote verzameling van uitstekende schilderijen ten toon te hangen,

welke verzameling kort voor de omwenteling van 1795 verplaatst is geworden; eene voorzorg, geloof ik, die geen enkel redelijk mensch kan afkeuren, daar het bekend is, dat de omwentelingen, van welk een soort ook, meestal tot nadeel van de werkstukken der schoone kunsten leiden”. Nog stilliger wordt het medegedeeld in een verslag aan de regeering d.d. 7 December van den heer C. Apostool, (directeur van het Rijksmuseum te Amsterdam en beheer voerende over het paviljoen), over de inrichting van dat gebouw tot een museum. Daarin wordt gezegd: „Dit gebouw was bij deszelfs stichting aangelegd voor de bewaarplaats en tentoonstelling van een kabinet schilderijen en kunstwerken (overigens was het de woning van een particulier), hierom bestaat het voornaamste gedeelte van het gebouw uit een zeer groote en waarlijk aanzienlijke zaal, die van boven verlicht is. De groote zaal met hetgeen daartoe behoort, kan ook niet dienstig zijn voor een particulier, tenzij voor iemand, die een groote verzameling van schilderijen had, om die aldaar te plaatsen”. Omtrent den bouw van het huis vindt men in P. J. Goetzhebner „Verzameling der Merk-

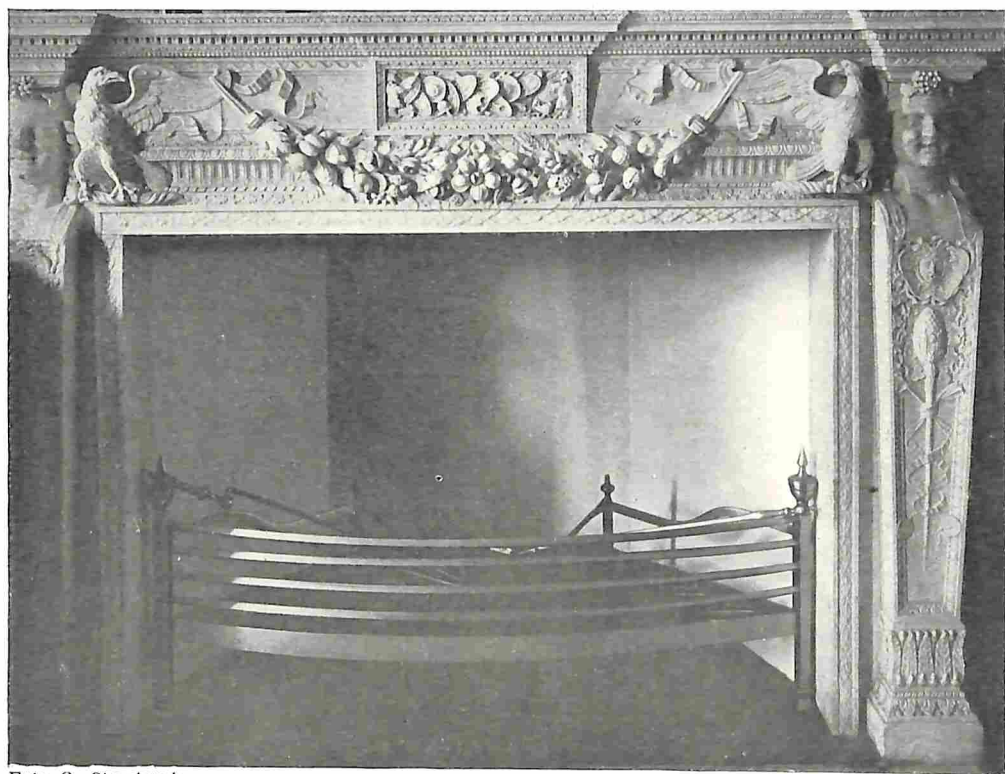

Foto C. Steenbergh.

DE SCHOORSTEEN IN DE KONING-LODEWIJK-KAMER.

waardige Gebouwen in het Koninkrijk der Nederlanden" het volgende: „Het Paviljoen werd omstreeks 1790 gebouwd naar de teekeningen van den heer Triquetti, toenmalig consul van het hof van Sardinië. Aan den heer Dubois, bouwmeester te Dendermonde in Vlaanderen, werd de uitvoering van het werk opgedragen." Over de bekende beelden leest men terzelfder plaatse: „Sedert de stichting van het gebouw werd de groep van Laocoon geplaatst waar zij thans nog staat. De beide figuren in het middenfront tusschen de kolommen stellen voor de Overdenking en de Bespiegeling; deze werden, als de vier kindergroepen, welke de bovenhoeken der vleugels versieren, en de Poëzie, de Muziek, de Beeldhouwkunst en de Schilderkunst voorstellen, te Brussel door den bekenden beeldhouwer Godecharle vervaardigd". Met den bouw schijnt het buitengewoon, ja, ongeloofelijk voorspoedig te zijn toegegaan; althans, zoo lezen wij, het huis werd voltooid in 1788. De heer Hope begon zich er toen mede te occuperen, de omgeving eenigszins te verfraaien. Hij vroeg aan het bestuur van Haarlem, een gedeelte van den Hout op zijn kosten te mogen verplanten. Bedoeld werd de opening voor het gebouw. De gemeente stond deze verandering toe, tegen betaling van een vaste som, in jaarlijksche aflossingen te betalen. Lang heeft de familie Hope zich, ondanks alle voornoemde beredderingen, niet in het bezit van het paviljoen „Welgelegen" verheugd. In het jaar 1808, dat is dus nauwelijks 'n twintig jaar na de voltooiing (om nog niet te spreken van den tijd dien de verplantingen enz. in beslag genomen hebben), verkocht de heer Jan William Hope de heele bezitting maar weer. De koper was niet de eerste de beste. Het was niemand minder dan Zijne Majesteit Lodewijk Napoleon, Koning van Holland. De koopsom voor het paviljoen met nog negentien andere, in de nabijheid gelegen perceelen, tuinmanswoningen, kleinere hofsteden, tuinen en stallen, bedroeg 300.000 gulden, benevens 30.000 gulden voor een partijtje onroerende goederen, mede door den koning overgenomen. Met de verhooging van bestemming werd ook de naam van het gebouw eenigszins verhevener. De eenigszins burgerlijke naam „hofstede" werd vervangen door „paviljoen". De koning kocht van de gemeente de aangrenzende Baan om er een botanischen tuin op te doen aanleggen, maar van dit plan is niets terecht gekomen, om de eenvoudige reden dat hij afstand van den troon moest doen. Het was op het paviljoen, dat hij op den eersten Juli 1810 de acte van dien afstand teekende, en zoo was datzelfde oude paviljoen nog getuige van een der historische en belangrijkste oogenblikken uit het verleden van het Nederlandsche volk. In den avond van den volgende dag vertrok de koning. Allan zegt hiervan in zijne Geschiedenis en Beschrijving van Haarlem: „Over den Kleinen Houtweg lag toen een groote houten brug of viaduct, op vier houten kolommen rustende, waarlangs men van het bergje, dat aan dien kant van den weg nog gezien wordt, overging naar den tuin, die nu aan den heer Mr. H. J. Koenen behoort 1). Men zegt, dat Lodewijk bij zijn vertrek over die brug gaande, om het rijtuig te bestijgen waarmede hij ons vaderland verliet, uitriep: „Vaarwel, Holland". Ik haal deze episode aan om u een denkbeeld te geven van de gewichtigheid, waarop sommige, verder voortreffelijke, menschen ons meenen te moeten onthalen zodra het historische persoonlijkheid geldt. Bij de lezing ervan dacht ik aanvankelijk aan een oneerbiedige grap. „Vaarwel, Holland". Men zou evengoed kunnen schrijven: „Men zegt, dat Karel de Vijfde, toen hij op een regenachtigen avond in het zevende jaar zijner gezegende regeering zich naar zijn gebeeldhouwde sponde begaf, zich tot de aanwezige hertogen en hofdignitarissen wendde en hun de onvergetelijke woorden „Wel te rusten" toevoegde." De lezer gelieve mij deze korte uitweiding te vergeven; ik keer alweer terug tot den ernst, die onvervreemdbaar bij een historisch onderwerp als het Paviljoen „Welgelegen" behoort. Het gebouw bleef tijdens de inlijving van Holland bij Frankrijk onbewoond. Napoleon verklaarde de bezitting te behooren

Foto C. Steenbergh.

DE SLAAPKAMER VAN „PRINSES WILLEMIJNTJE" IN HET PAVILJOEN TE HAARLEM.

ren tot de Domeinen van de Fransche Kroon; na de verdwijning der Franschen kwam het gebouw weder aan den Staat der Nederlanden, als achtergelaten bezitting van de overwonnenen. Een historisch moment van beteekenis mogen we hier nog wel even verhalen. Toen Napoleon in 1810 zijn eerste bezoek aan Haarlem bracht, komende van Den Helder, reisde ook zijn echtgenoot Maria Louise naar de Spaarnestad om haar gemaal daar te ontmoeten. Voor dat bezoek waren in Haarlem groote toebereidselen gemaakt en in het Paviljoen werd door den keizer en de keizerin het tweede ontbijt gebruikt. (Om in den trant der gewichtige geschiedschrijving voort te gaan zouden we hierbij kunnen vermelden, dat, naar de overlevering wil, de keizer na dit tweede ontbijt opstond en, in het Fransch, zijn echtgenoot en gevolg de woorden toevoegde: „Wel mag het u bekomen"). Na de bevrijding

Foto C. Steenbergh.

DE SLAAPKAMER VAN KONING LODEWIJK NAPOLEON IN HET PAVILJOEN TE HAARLEM.

1) Dit landgoed is thans door de gemeente aangekocht, om er een villapark te bouwen.

van ons land werd het Paviljoen ter bewoning afgestaan aan mevrouw de vorstin Frederika Sophia Wilhelmina, prinses van Brandenburg, weduwe van Willem den Vijfde, om levenslang in vruchtgebruik door haar te worden bezeten. Zij heeft er tot haar dood (9 Juni 1820) des zomers gewoond, in gezelschap van haar dochter Frederika Louisa Wilhelmina, weduwe van Carel George August, erfprins van Brunswijk-Wolffenbützel, die echter het buitenverblijf „Klein Paviljoen” aan het einde van de Kamperlaan, dat met het Paviljoen „Welgelegen” gemeenschap had door de reeds vermelde houten brug, voor eigen huisvesting had ingericht. ☼ Tot de bezienswaardigheden van het gebouw behooren vooral de slaapkamers der beide koninklijke bewoners, Lodewijk Napoleon en Willemijntje, die voor de bezoekers ter bezichtiging zijn gesteld. In de slaapkamer van den koning staat het door hem gebruikte ledikant; men vindt er ook de afgietsels der borstbeelden van Lodewijk Napoleon en van zijn in prille jeugd overleden zoontje; voorts een ameublement in Empire-stijl. Het geheel maakt een eenigszins monumentalen, rijken, zoo men wil zelfs ietwat vorstelijken indruk, doch voor onzen, wellicht eenigszins burgerlijk getrainden, smaak mist dit slaapvertrek alle intimiteit, om het woord gezelligheid nog niet eens te gebruiken. Deze intimiteit vindt men in meerdere of mindere mate wel in het slaapvertrek van de prinses. Niet alleen dat dit soberder is; ook de indruk is in het algemeen aangenamer. De meubels zijn op zichzelf eenvoudiger en zij zijn ook, we zouden zeggen: huiselijker gegroepeerd dan in de kamer van den koning. Alles is er in denzelfden toestand gebleven als toen de prinses dit vertrek bewoonde. De indruk, welke deze beide historische kamers maken, zal in hoofdzaak afhangen van de geaardheid van den bezoeker; heeft deze zin voor het geschiedkundige, dan zullen deze vertrekken tot hem spreken door de overweging wat er eens binnen deze muren is geschied: wie er

in deze weidsche legersteden hunne moede leden hebben uitgestrekt; wie eens op deze stoelen zaten, over deze vloeren schreden, wie hunne gezichten in deze spiegels zagen weërkaatst.... In onze, eilacy, nuchtere tijden zien de meeste bezoekers er slechts aardige bezienswaardigheden in. Meer niet, vreezen wij. ☼ Binnenkomend door de hoofddeur, staan we in de ruime hal. Toen voor eenige jaren op 's rijks kosten alles zooveel mogelijk in den ouden toestand werd teruggebracht, werd in de hal een deur naar den tuin blootgelegd en is een marmeren gebeeldhouwde schouw te voorschijn gekomen. De gipsen, welke men hier vroeger vond, afgietsels naar bekende klassieke en renaissancistische beeldhouwwerken zijn op initiatief van den toenmaligen directeur, den heer Otto van Tussenbroek, verwijderd en naar het museum van gipsen in den Haag verhuisd. Rechts van de hal vindt men, gaande naar de historische kamers, fraaie wandbekledingen van Rubens. Links van de hal heeft men de groote zaal, waar een tentoonstelling van negerkunst en potterij gehouden wordt en daarnaast ligt de bekende kleine zaal of rotonde met de bekende reliefs. Deze rotonde is leeg; zij wordt tegenwoordig gebruikt voor het houden van lezingen. ☼ In de benedenvertrekken is de waarlijk uitgelezen verzameling kristal, aardewerk en weefwerk te zien, en, naar onzen smaak zeker niet het minst bezienswaardig is de ouderwetsche keuken. Alleen die keuken reeds is een bezoek overwaard. ☼ Lodewijk Napoleon heeft in den aanvang der regeering van Willem den Eerste nog getracht, zijn aanspraken op het Paviljoen te doen

gelden, en er is diensgevolge een rechtsgeding gevoerd, dat door den voormaligen koninklijken bewoner verloren is. ☼ Koning Willem de Eerste beval in 1828, dat het monumentale gebouw tot een kunstgalerij van werken van levende meesters moest worden ingericht. De heer C. Apostool, directeur van 's Rijks museum te Amsterdam, werd belast met het ontwerpen van plannen; er werd voorts nog een zekere heer Suys ingehaald, een architect uit Brussel, en als derde man zoowaar ook nog een kunstschilder, de heer Hodges. Het licht in de zalen was niet goed, en de heeren wilden danig aan het breken gaan. Ten slotte kwam de architect Zocher erbij te pas. Alles was voor elkaar, toen de oorlog (we waren in 1830) weer roet in het eten gooide, en, eenmaal uitgesteld, moest het 1870 worden aleer de ontworpen nieuwe bekappingen aan den oostelijken en westelijken vleugel der schilderijzaal waren gemaakt. Er werd ook meer ruimte voor de plaatsing der schilderijen verkregen, daar tegelijk de reeds genoemde rotonde, bekend om hare schoone bouwde, met het mooie stuccofries, waarin zich de in 1789 geschilderde reliefs van Jacques Kuyper bevinden, beschikbaar kwam. ☼ Wat al bestemmingen heeft dit gebouw toch gehad! Wat al kunst- en andere verzamelingen heeft het gehuisvest, welke alle na korter of langer tijd er weder uit verwijderd zijn. De bovengenoemde opruiming der gipsverzameling was de voorlaatste van een heele reeks „opruiming” in den loop der tijden!

Het Nederlandsch Geologisch Museum, dat in de benedenvertrekken van den westervleugel is gehuisvest geweest, werd in 1865 naar het Museum van Natuurlijke Historie te Leiden overgebracht. In 1885 is de schilderijenverzameling naar het Rijksmuseum te Amsterdam verhuisd. En de laatste verhuizing van een verzameling uit dit gebouw was die van het „Koloniaal Museum”, die naar het nieuwe gebouw van het Koloniaal Instituut te Amsterdam overging in het afgelopen jaar. ☼

In het Paviljoen is gevestigd het Secretariaat der Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering van Nijverheid. Aan dit bekende instituut danken we de verzameling grondstoffen en natuurvoortbrengselen uit de overzeesche bezittingen (d.i. het onlangs naar Amsterdam overgebrachte „Koloniaal Museum”) en de nog in het gebouw gevestigde schitterende verzameling nijverheidskunst, welke aan het Paviljoen den thans algemeen in gebruik zijnden naam „Museum voor Kunstnijverheid” verschafte. Doch ook deze verzameling heeft thans het lot getroffen, dat aan alle andere collecties, die in den loop der tijden in het Paviljoen waren gehuisvest, beschoren was; ze zal deze vorstelijke woning eerstdaags moeten verlaten. Dit zal geschieden om plaats te maken voor de kantoren van het provinciale gouvernement, dat zich in het oude gouvernementsgebouw in de Jansstraat niet meer voldoende roeren kan. ☼ Ziehier de laatste, althans van dit Paviljoen, dat eens vorstenwoning was en, men moge over de schoonheid der bouwde twisten, met zijn weidschen gevel te midden van het heerlijke park De Hout, nog een waarlijk vorstelijken indruk maakt.

Ontvangen boeken.

☼ Van den uitgever W. Zwagers te Rotterdam ontvingen wij „Door mooi Nederland”, schetsen en reisindrukken van Zwitserland en Noord-Italië door J. J. Jacques. Met een aanbevelend woord van den heer A. Pieters, dir. van het Centr. Bur. N. R. V.

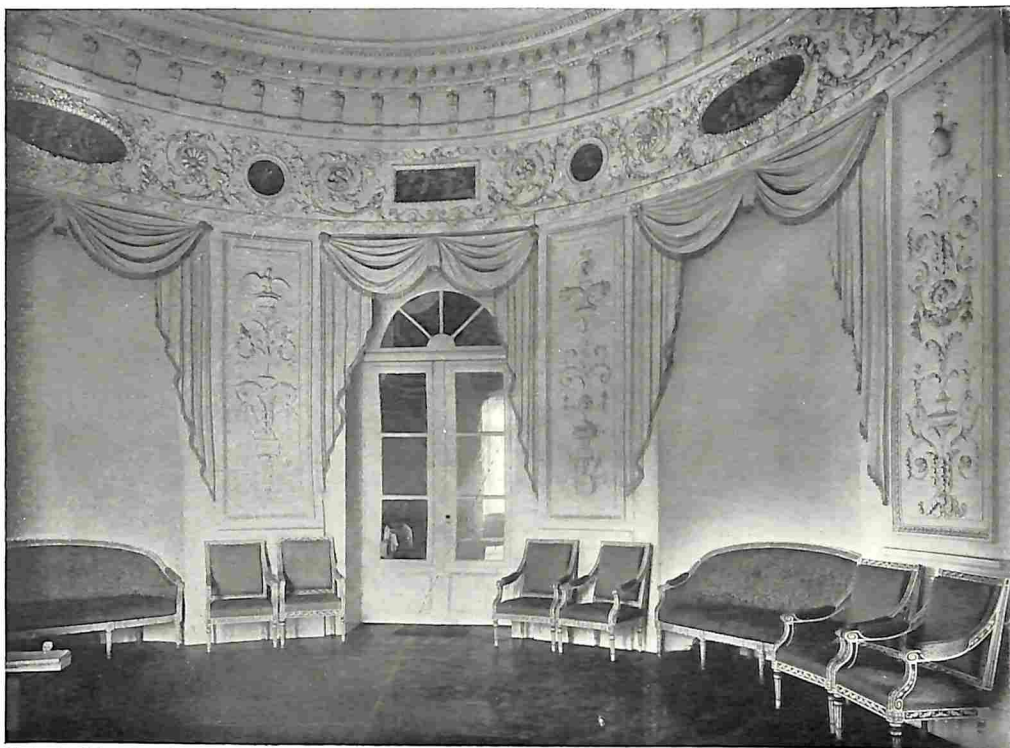

Foto C. Steenbergh

HOEK VAN DE ROTONDE IN HET PAVILJOEN TE HAARLEM.

IN ALASKA.

GASTVRIJHEID OP DE KUST.

Ik kwam bijna niet vooruit, geweldige ijsblokken lagen aan alle kanten, de sneeuwhoopen waren ellenhoog, ik had honger en was moe, en dit alles deed mijn woede, die toch reeds in mij kookte, nog toenemen — ik ziedde van boosheid, ik spuwde bijna vuur. De wind snierpte tegen mijn wangen, in mijn baard hingen ijspegels en mijn neus was stijfbevoren, maar daarvan nam ik geen notitie, men laat veel over zijn kant gaan, als men een zeker graad van boosheid bereikt heeft. Maar mij inspannen dat deed ik, als een paard werkte ik, ik trok en rukte aan de slee en zwaaid de groote zweep over mijn honden, — „allo, jullie gespuis, ellendige dieren, trek op!” De honden schudden zich en blaften van tijd tot tijd even bij wijze van protest tegen de harde behandeling, maar het hielp niet, het deed mijn toorn slechts toenemen, men kon de zweep hooren zwiepen, de honden huilden, ik vloekte en tierde: „allo, monsters, ellendige beesten, willen jullie wel eens trekken, of ik sla je dood”. Het klonk wel erg, maar het was toch niet zoo erg bedoeld, al schold ik nog zoo hard. Want in werkelijkheid waren het lieve dieren, en zij waren niet dat gespuis en die monsters, zij hadden mij geen kwaad gedaan, maar het was de wereld, waartegen ik in opstand kwam, en het deed zoo goed zijn woede op een levend

wezen te koelen — en de honden had ik het dichtst bij de hand. Ik had het kwaad — ja, maar het zou nog erger worden, en telkens als ik naar mijn slee keek, nam mijn woede in hevigheid toe. Want gisteren was die gevuld met heerlijk eten voor menschen en dier, en ik was de gelukkige bezitter van dertig pond meel, vijftien pond spek, 'n paar pond stroop, meer dan een half pond koffie en twee honderd pond walrussenvleesch voor de honden, maar nu, ja nu was ze leeg,

als men ten minste drie bevroren pannenkoeken niet mee wou rekenen — de rest was weg, gestolen! „Gespuis,” mompelde ik en gaf een ruk aan de slee, zoodat mijn honden verbaasd omkeken om te zien of het de bedoeling was, dat we stil zouden staan. Maar weldra kregen ze wat anders om aan te denken, het duurde niet meer dan een seconde of ze begrepen, dat er vandaag niet met mij te spotten viel, want bijna op hetzelfde oogenblik voelden zij de zweep, die op hen neerkwam, ik brulde, zij huilden — ja, het was een fraaie optocht, die zich langs de barsche kust van Alaska voortbewoog. Gisteravond had ik namelijk ook honger, was ik bevroren en moe en had ik — naar het mij toescheen — een onnoemelijk aantal uren gesleed, zoo lang, dat ik mijn beenen geheel en al werktuigelijk bewoog. Ik had oponthoud gehad, doordat ik op open water gestooten was, daarna was ik in diepe, weeke sneeuw gekomen, waarin de slee bijna vast bleef zitten en eindelijk, tot overmaat van smart, was ik in het schemerduister uit mijn koers geraakt. Ik moest op het ijs kampeeren en ik mijn weg vervolgen kon. Een tent had ik niet op de slee, en ik was te bevroren om een sneeuwhut te maken, maar ik wist, dat er een Eskimohut in de nabijheid lag, daar wilde ik heen, ik snoerde dus mijn riem vaster toe om mijn honger minder te voelen, pakte de slee goed beet en bleef doorloopen. Mijn arme honden! ik had met hen te doen, zij waren ook erg moe, en ik moest ze dwingen vooruit te gaan — maar als de slee te zwaar werd of op een hindernis stootte, bleven zij stilstaan en trilden op hun

pooten, vielen in de sneeuw neer — kropen ineen, rolden zich als een bal in elkaar met den snuit onder hun staart. Zij moesten uitrusten, ik liet ze dus even liggen, maar ik had zelf ook behoefte aan rust en greep vol vreugde iedere gelegenheid daartoe aan — maar het was zoo koud, zoo koud, en aangezien ik geen staart had om de meer aan de kou blootgestelde deelen van mijn lichaam mee te beschutten, ging ik tusschen de honden in liggen, daar waar ze het dichtst bij elkaar lagen, om niet dood te vriezen. En de dieren kropen dichtter tegen mij aan, ze gingen boven op mij liggen en likten mij van tijd tot tijd in het gezicht — we hadden het heusch naar omstandigheden goed, maar één ding was hinderlijk, de gedachte: nu moeten we weldra weer voort. In een van deze kleine rustpoozen ontdekte ik, dat ons doel niet ver weg kon zijn, want ik lag met mijn oor op het ijs en hoorde iets dat op voetstappen leek. Wat was dat? Ik luisterde gespannen, het moest of een beer of een wolf zijn, die in de duisternis rondsloop, of er waren menschen in de buurt. Maar er was niets te zien — ik luisterde weer, zouden het menschen zijn? Ja, warempel, daar klonk een slag daarginds in de duisternis, en de stilte van den nacht werd verbroken door een schel hondengehuil — „allo honden, op, we zijn bijna waar we heen willen!” In een oogwenk waren zij bereid, zij huilden en sprongen vooruit in de leizeelen, wild om weg te komen, en in de verte werd hun gehuil met gehuil beantwoord. Honger en moeheid waren vergeten, wij gingen

de duisternis in — de honden en hun meester, allen even begeerig om vooruit te komen, om het huis te bereiken, dat, zooals we wisten, ergens daarginds lag. Ik zag een zwak schijnsel van licht, een donkere silhouet van een huis en menschen, die ons tegemoet kwamen loopen, gevolgd door een koppel honden. „Ho, honden, ho, wij zijn er!” Maar dat bevel om stil te blijven staan had ik mij even goed kunnen sparen, want de honden van de nederzetting overvielen de mijne, zij

begonnen met elkaar te vechten dat de haren eraf vlogen, maar wat deerde dat mij, er waren nu Eskimo's om mij heen, en nadat ik een bijzonder brutalen hond een flinken schop gegeven had, gooide ik mijn trekzeel neer en liet de Eskimo's verder zorgen, ik had wel wat anders te doen en begaf mij naar de kleine hut, terwijl ik leven in mijn neus en ooren trachtte te wrijven. „Waar jij vandaan komen?” — „Jij lang gesleed?” — „Jij moe?” — „honger?” — waren vragen, waarmee mijn vriendelijke gastheeren mij overvielen en ik beantwoordde ze alle in eens, zooals iemand dat doet, die moe is, met de woorden: „Ach, laat mij met rust en houd je mond!” Toen wisten ze, waaraan ze zich te houden hadden. „O, witman uit zijn humeur, witman moe, lang gesleed, hij weldra slapen, wij helpen” — en mijn honden werden uitgespannen, de touwen van de slee losgemaakt, mijn proviand en slaapzak binnengedragen in het huis, waar ik zelf reeds lang binnengegaan was. Het rook niet lekker in de hut. Gelucht geloof ik niet, dat ze was, sinds de winter zijn intocht gedaan had. Er woonden veel menschen daarbinnen in die lage, kleine ruimte, ten minste een stuk of tien behalve nog de kleine kinderen — zij sliepen er, zij kookten er eten, zij werkten er, zij deden er van alles — en alles had zijn eigen luchtje. Er hing een lucht van eten en van halfnaakte menschen, een walm van traanlampen en van huiden, die bereid of nog in behandeling waren — de laatste waren de ergste, zij lagen nog in kuipen met een inhoud, die naar ammoniak rook, ja, er hingen dampen van — ik weet niet van wat, maar van al wat vies rook. Die dampen hadden zich verdicht,

Foto C. Steenbergh.

DE VOORMALIGE KEUKEN IN HET PAVILJOEN TE HAARLEM.

waren samengeperst en samengesmolten tot een alles door-
dringenden scherp stank, samengesteld uit al wat een
beleediging voor het reukorgaan is. Maar wat deed het er
toe, ik rook zelf zeker ook niet heel lekker na een sledetocht
van een paar maanden en droeg naar alle waarschijnlijkheid
ook mijn aandeel tot de benauwde lucht bij. Mijn oogen
traanden er van, ik nieste een paar maal en ademde voorzich-
tig de verpeste lucht in om er van binnen aan te wennen;
maar weldra had ik mij geacclimatiseerd, merkte er niets meer
van — ik voelde alleen de zware, drukkende warmte, teweeg-
gebracht door traanlampen en naakte mensen. Een heer-
lijke warmte was het, die mijn bevroren lichaam weldadig
aandeelde, ik ontdeedte het leven was weer waard geleefd te
worden. Intusschen begonnen de vrouwen mij mijn
kleeren uit te trekken, en de mannen sleepten al mijn hebben
en houden naar binnen — meel, stroop, koffie en spek, en de
rest. Ik had een gevoel, alsof ik platgedrukt zou worden,
zooveel mensen waren er, maar ik was zoo doodmoe, en
het laatste, wat ik zag, voordat ik uitgeput in slaap viel, was
een twintigtal oogen, die mij
aanstaarden. Zij
vervolgden mij in
mijn slaap, die
vele oogen. Ik
droomde, dat ik
omgeven was
door wolven, die
mij zaten aan te
staren, ik kon de
bloedroode ton-
gen hun uit den
bek zien hangen,
en ik wist, dat
de dieren slechts
wachtten op het
oogenblik dat ik
in slaap zou val-
len, om mij te
overvallen, in
stukken te scheu-
ren en te verslin-
den. (Slot volgt).

Naar het Deensch
van EJNAR MIK-
KELSEN.

't Stadhuis te Breslau.

ZOOALS een rustig, harmoni-
eus-ge-
kleed waardig
burger uit de Mid-
deleeuwen in een
gezelschap van
moderne heertjes in ziellooze confectiepakjes — zoo onge-
veer staat daar in zijn laat-Gothischen bouwtrant op den
Ring te Breslau, het stadhuis in een omgeving van nieuwer-
wetsche schreeuwende winkel- en warenhuizen en bank-
gebouwen. Daar, op het drukke stadsplein in het centrum
der oude stad, waarop van alle kanten smalle en breede straten
uitmonden, straten, waaruit elektrische trams komen aan-
schuiven, waar auto's, motorfietsen en rijwielen in razende
vaart de haast van den nerveuzen modernen tijd demon-
streeren, waar zwaarbeladen krantenventers hun deftige of
piquante lectuur aanbevelen met luid geroep, waar verkeers-
agenten met armzwaaien botsingen en ongevallen trachten
te bezweren, — daar verheft zich het Raadhuis als herinnering
en zinnebeeld van burgerwelvaart en burgertrots, van vromen
ernst en strenge gerechtigheid; maar ook als een herinnering
aan burgervreugde en woeste braspertijen, aan volksjolijt en
volks humor. Deze vinden alle hun uitdrukking in de beide,
op onze plaat 1) afgebeelde gevels van het gebouw, wel-
ker korte beschrijving hier volgt. De gevels zijn opge-
trokken uit baksteen, het typische materiaal van de laag-

vlakte. Slechts hier en daar gluiert deze baksteen nog door uit
de grijze bepleistering, die een eenigszins somberen indruk aan
het geheel geeft. Eens was deze bepleistering vervroolijkt door
een kleurig vlakvullend schilderwerk. Dit is geheel verdwenen.
Alleen ziet men ter weerszijden van de klokkeplaat met haar
blinkend vergulde cijfers en wijzers, nog duidelijk de afbeel-
dingen van verschillende Heiligen. Johannes de Dooper, de
H. Hedwig e.a.; ze zijn voor een veertig jaar gerestaureerd uit
de destijds nog duidelijk aanwezige sporen der beschildering.
In verschillende opzichten vertoont het gebouw zijn karakter
als vroeger gerechtsgebouw, dat het, naast den zetel van het
stadsbestuur, bedoelde te zijn. Ook de omgeving geeft dit
karakter aan, in de sierlijke „Staupsäule“, de paal rechts
van wat onze afbeelding te zien geeft. Het is de vroegere schand-
paal, waar de delinquenten met den zgn. „Staupbesen“ (onze
„roede“) werden gegeeseld (gestäupt). Boven op deze Staup-
säule zien we dan ook het beeld van den beulsknecht, die
dezen „Staupbesen“ dreigend omhoog houdt. Ook het beeld-
houwwerk aan weerskanten van de trap, die den hoofdingang

naar het stadhuis
vormt, toont fi-
guren van de wre-
kende gerechtig-
heid; reliefs van
beulsknecht en
scherprechter
met ter verdui-
delijking van de
beteekenis dezer
figuren waar-
schuwende op-
schriften, die he-
laas nauwelijks
meer te ontcijfe-
ren zijn. Ernst
en vrome zin
spreken uit de uit-
bundig rijk ver-
sierde gevels; niet
slechts de slank
omhoog streven-
de torens en tot
in details fijn be-
werkte fialen, die
verschillende
topgevels ver-
luchten druk-
ken die uit; niet
enkel de reeds ge-
noemde veelvul-
dig voorkomende
afbeeldingen in
kleur en in relief
van beschermen-
de kerkheiligen;
van vroomheid
getuigt ook het
als een baldakijn
aandoend uit-
bouwsel rechts boven den hoofdingang, schuin onder de
wijzerplaat, die ter halve hoogte van den frontgevel is aange-
bracht. Dit uitbouwsel is het z.g.n. Kapellenfenster. In de
mooiste zaal op de eerste verdieping van het gebouw (de „Für-
stensaal“) is een ondiepe nis, door dit Kapellenfenster afgeslo-
ten; daar werd in vroeger tijd, vóór de Magistraatszittingen be-
gonnen, de mis bediend. Zooals we uit de letterkunde der
Middeleeuwen kennen naast elkaar: het heiligste en het men-
schelijke, het hemelsche en het aardsche, de gedachte aan het
toekomstig leven en het besef van de vreugde dezer wereld; zoo
toont ook het stadhuis te Breslau, als we tevoren reeds aanstip-
ten, ernst en jolijt. De frontgevel, die het „Kapellenfenster“
vertoont, heeft ook een der toegangen tot den mooien „Rats-
keller“ onder het gebouw. Naar het eertijds geliefde „Schweidnit-
zer-bier“ draagt deze kelder met veel en veelsoortig gebouwde
en ingerichte zalen, den naam „Schweidnitzer Keller“. Dezen
ingang zien we links van de hoofdtrap voor het stadhuis;
de hoofdingang er van is op onze afbeelding verborgen achter de
talloze kraampjes links om den hoek, aan de zuidzijde van
het gebouw (het hoofdfront is de oostelijke gevel). Wie in
Deutschland eenigszins bekend is, kent het gezellige milieu

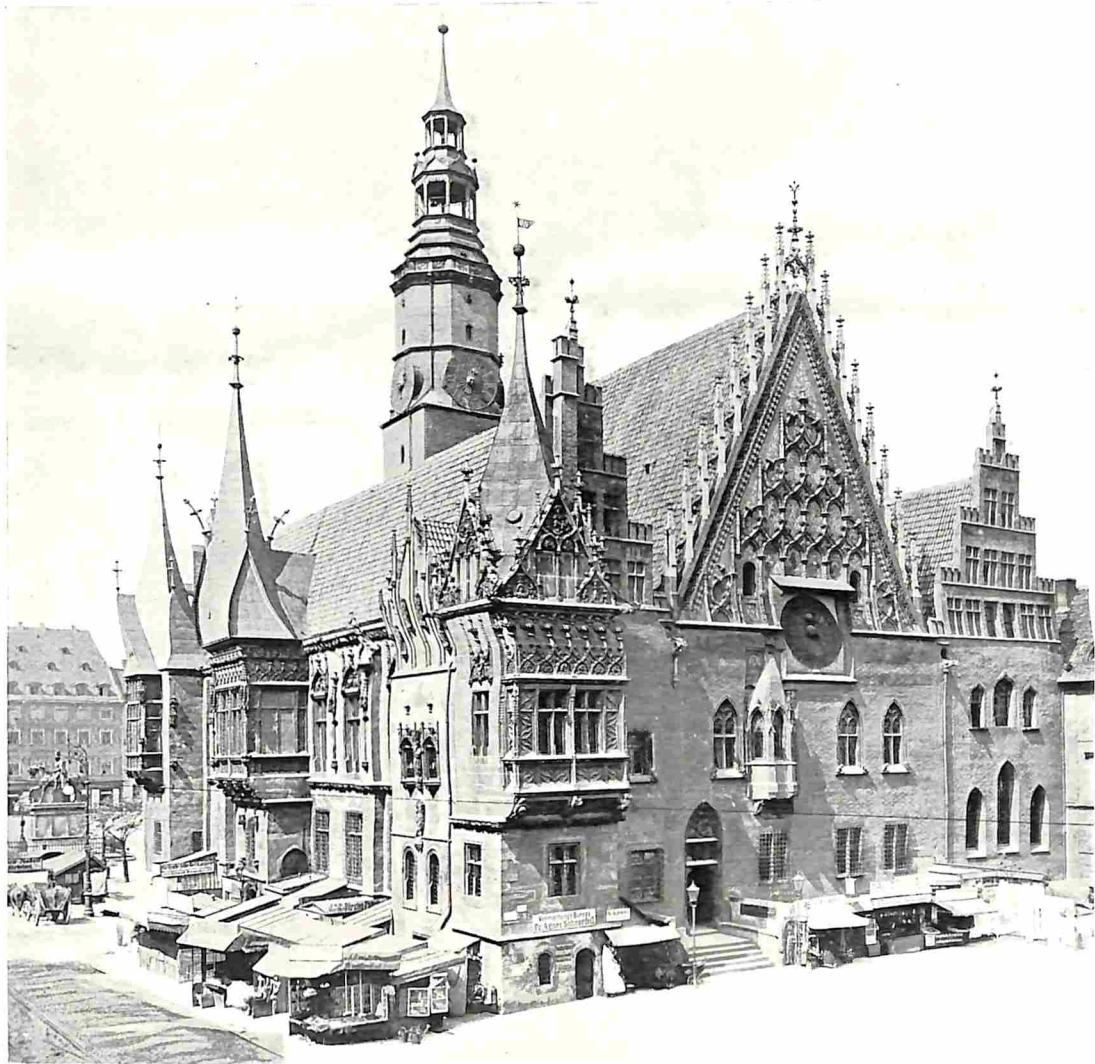

Foto Goetz.

HET STADHUIS TE BRESLAU.

1) Uit het atelier van Heinrich Goetz (Firma Ed. van Delden) te Breslau.

EEN BEKLIMMING VAN DEN POPOCATEPETL.
ONZE INDIAANSCH GIDSEN BIJ HET KOKEN
VAN HUN POTJE.

van zulke „Ratskeller”, waar, ál naar de streek, bier of wijn de hoofddrank zijn, waar den heelen dag door tot laat in den avond een vroolijk geroezemoes heerscht, waar alle deftigheid aan kant wordt gezet en men op lange banken of op stoeltjes aan groote tafels zijn „Schoppen” bier of wijn verorbert. De Schweidnitzerkeller in het Breslausche stadhuis is een der mooiste, die ik ken. Indien het opschrift boven den ingang ons niet inlichtte aangaande de bestemming van dit deel van het gebouw, dan kon het beeldhouwwerk boven de deur ons eenigszins op de hoogte stellen: het zijn karakteristieke tooneeltjes uit het ruwe volksleven: een oude feeke, die manlief met haar pantoffel opwacht, een bierdrager, vechtende en spelende apen, enz. Trouwens de wijze, waarop de geheele zuid- en oostgevel zoowel onder de daklijst als ter afsluiting van de eerste verdieping met kleine zandsteensculpturen getooid zijn, wekt bewondering; en deze doorlopende beeldhouwwerken zijn een afzonderlijke studie waardig, en leggen getuigenis af van een in kleinigheden doorgevoerden versieringszin, die ons den tegenwoordigen bouwtrant als nuchter en doodsch doet schijnen. Kon men nu de vrijstaande achterzijde van dit Raadhuis op de afbeelding zien, dan zou men tot de merkwaardige en teleurstellende ontdekking komen, dat deze bij front- en zijgevel (het gebouw staat aan drie kanten vrij) afsteekt door een kille recht- en slechtheid, die alleen door een ornamentieve ingang deur en eenige in stijl gehouden vensters wordt verbroken. Deze heterogeniteit in bouw vindt misschien zijn verklaring in de omstandigheid, dat deze westgevel werd opgetrokken ongeveer een paar eeuwen, nadat men met den bouw van het Raadhuis was begonnen, terwijl deze voltooiing bovendien viel in een tijdvak (begin 16e eeuw), waarin godsdienst- en politieke twisten de belangstelling voor schoon bouwwerk belangrijk hadden gedooft. Evenmin als verschillende mooie stadhuizen in Nederland beantwoordt het Stadhuis te Breslau thans nog geheel aan het doel, waarvoor het in de late Middeleeuwen werd gebouwd. De uitgestrekte sociale bemoeiingen van den modernen staat, de uitgebreide werkkring van een modern-democratisch gemeentebestuur eischen meer ruimte, dan het stadhuis te Breslau met een gevellengte van ongeveer 35 Meter en een zijfront van 50 Meter biedt. Zelfs de Gemeenteraad kan er niet meer vergaderen. Als monument uit een tijd, die uitbundigen schoonheidszin niet achterstelde bij praktisch nut, staat het gebouw daar echter in zijn rustige beweeglijkheid, nog tot een lust der oogen.

B. M. NOACH.

Een reis van Haarlem naar Zwammerdam in 1702.

☞ In de Universiteitsbibliotheek te Amsterdam berust een handschrift van den Remonstrantschen Predikant C. Dankerts te Zwammerdam, waarin deze weleerwaarde heer zijn zwager Lambertus Drost, Rem. Pred. te Haarlem, uitnodigt om hem tegen 28 September 1702 te komen bezoeken. ☞ „De bequamste en kostelooste weg voor uw E. om hier te komen” (aldus staat in den brief) „is over Amsterdam: op 't rokkin's Maandags omtrent de middag te vernemen na de Swammerdamsche schuyt, die ik meen dat om drie uur afvaart, en dan 's nachts t'een of twee uur hier is. Als wij tijding van uw overkomst ontvangen, zullen wij tot uw komst opblijven. De schuyt legt op 't rokkin na de zijde van de Kalverstraat bij 't valbruggetje of de seepsiederije, ik meen de Son. So uw E. die schuyt miste, dan kunt gij voortraken met de Bodegraafsche, die hier voorbij moet, welke placht te leggen bij de regulierstoren”. ☞ Deze brief is vermeld in jaargang 1902 van „De Remonstrantsche Broederschap” onder redactie van Dr. J. A. Beyerman. Hij werpt een eigenaardig licht op de „bequamheyt” van het reizen in vroeger tijd. Hoe de reiziger van Haarlem naar Amsterdam is gegaan of zou gaan, wordt niet vermeld. De afstand (18 K.M.) in aanmerking nemend, kunnen we den duur, 't zij te voet, 't zij per trekschuit de reis werd afgelegd, op 4 uur stellen. Dan volgt de wandeling van de Haarlemmerpoort naar 't Rokin en 't onderzoeken, hoe laat de schuit naar Zwammerdam zou afvaren. In 't geheel kunnen we den duur van het uitstapje uit Haarlem, om eens gezellig te gaan logeeren in Zwammerdam, op 15 à 16 uur stellen. ☞ Van de kosten vind ik niets vermeld. Het spreekt van zelf, dat de reiziger voor den langen tocht 'n goed gevulden „bultzak” met mondvoorraad zal hebben meegenomen.

J. S. Cz.

Een beklimming van den Popocatepetl.

☞ De *Popocatepetl* is de hoogste werkende vulkaan ter wereld (5400 Meter hoog) en ligt in het hart van Mexico, op een afstand van 60 mijlen verwijderd van Mexico's hoofdstad, vanwaar hij duidelijk gezien kan worden, als een gedurige bedreiging voor de bevolking. De bestijging is uiterst vermoeiend en soms zéér gevaarlijk. ☞ Het gezelschap, dat onzen tocht meemaakte, bestond uit stoere bergbeklimmers, voor 't grootste gedeelte Zwitsers, maar slechts vier van de acht deelnemers kwamen boven. Het gebrek aan zuurstof, de verstikkende zwaveldampen, de vele uitbarstingen, waarbij het nu en dan groote stukken steen en lava regent en de steile hellingen, maken deze beklimming tot een bijna bovenmenselijke inspanning. Gedurende de laatste duizend meter valt men bij iedere drie stappen neer, waarbij eenige deelnemers vast insliepen om

DE TOP VAN DEN POPOCATEPETL (5400 M.), GEZIEN VAN EEN
HOOGTE VAN 2300 M.

vijf minuten later weer verder te zwoegen. Men had dit tijdstip (Maart 1923) uitgezocht, daar de vulkaan zéér onrustig was, en hoewel de gevaren aan de beklimming verbonden natuurlijk veel grooter waren, de foto's des te interessanter zouden worden. De doorsnede van den krater bedraagt bijna één K.M. Even nadat de op deze bladzijde gereproduceerde foto in den krater genomen was, kwam een uitbarsting, waarbij één van het gezelschap, daar hij niet gauw genoeg over den rand kon komen, voor langen tijd bedwelmde geraakte, en met een kamfer-injectie op krachten moest worden gebracht. N.

De maaltijden onzer voorouders.

ENIGEN tijd geleden verscheen een hoogstmerkwwaardig boek over dit onderwerp, een dissertatie van Dr. Florence M. J. E. Baudet, getiteld: „De Maaltijd en de Keuken in de Middeleeuwen”, waaraan ik, in aansluiting op mijn artikel „Dischbenoodigdheden” („Buiten” no. 49, 1923) hier het een en ander ontleen, waarbij ik mij echter tot eenige lossegrepen zal hebben te bepalen. Onze voorouders hadden twee maaltijden per dag. De gewoonte om zich, zooals wij, 3 of 4 maal per dag te voeden, zouden ze belachelijk gevonden hebben, zooals een Fransman uit de XIVe eeuw zich uitdrukt: „mengier une fois est vie d'ange, et mengier deux fois le jour est vie humaine et trois fois ou quatre ou plusieurs est vie de beste et non pas de créature humaine”. Het is moeilijk te bepalen wanneer de beide maaltijden plaats hadden. Schultz zegt: de ridders vonden, wanneer zij van de vroegmis thuis kwamen, het maal gereed. Dat kan geweest zijn 's morgens om 7, 's winters om 8 uur; sommige schrijvers stellen die tijden op 9, 10 of 12 uur; maar in den woeligen riddertijd met zijn avontuurlijke tochten, zal het met den etenstijd wel eens niet zoo nauw genomen zijn. Zulk een ontbijt was niet een licht morgenmaal, dat gebruikt

IN DEN KRATER VAN DEN POPOCATEPETL.

werd om een degelijken maaltijd te kunnen afwachten, maar zooiets als wij onder een middagmaal verstaan. Bij de burgers schijnt een vaste etenstijd gegolden te hebben. Zoo waren in 1493 de Arnhemsche stadspoorten „allenmiddach op XI uren” gedurende den etenstijd gesloten en werden „tot XII uren” weder geopend. Het komt mij zeer aannemelijk voor, zegt Dr. Florence Baudet verder, dat in ons land, evenals in Frankrijk, eerst door het hof en de hogere standen, later in navolging van hen, ook door de burgers, het etensuur is verlaet en men in Frankrijk om 7 uur soupeerde. Het middagmaal of het noenmaal wijzen op iets anders dan „ochtens” of „smorgens vroee”. De noen was oorspronkelijk een „hora none” of negende ure van den dag, die gerekend werd om 6 uur te beginnen en om 6 uur 's namiddags te eindigen, zoodat de noen viel op 3 uur des namiddags. De uren der maaltijden zijn in den loop der tijden telkens verlaet, waarover de XVIIe eeuwse dichter Gontier zich beklagt en zegt: *Lever à six, disner à dix, souper à six, coucher dix, fait vivre l'homme dix fois dix.* Als het etenstijd werd, brachten vlugge dienaren de tafelbladen in de eetzaal, en zetten ze op schragen. Zooals ik reeds in mijn vorig artikel heb doen uitkomen, waren tafellaken en servetten in de XIVe eeuw onbekend. Het tafellaken komt in ons land het eerst voor in het begin der XVe eeuw. Wel wordt in één adem van „dwalen”, servetten en tafellaken gesproken, maar met „dwalen” zullen waarschijnlijk de handdoeken bedoeld zijn, waarmee men zich vóór en na den maaltijd de handen reinigde. „Ik doop

dees' dunne dweyl in dit stil water clae” zegt Bredero in zijn „Spel op 't oude liedt” „Dwael”, dat teruggevonden wordt in ons woord „dweil”, is hetzelfde als het Italiaansche „toragli”, het oud Fransche „touaille” en het Engelsche „towel”, handdoek, waarop ik reeds in mijn artikel „Doopvonten”, 9 Oct. 1920, gewezen heb. Men veegde den mond eenvoudig af met de afhangende slippen van het tafellaken. Vuile tanden en zeere oogen, zegt Bone van Senus, mochten in de XIVe eeuw niet aan het tafellaken worden afgedroogd; als men het netjes en fatsoenlijk deed, mocht men wel de lippen ermede afvegen. In het begin der XVe eeuw schijnt het servet op tafel in de mode gekomen te zijn. Als Erasmus den kinderen onderricht geeft in de wellevendheid, wordt herhaaldelijk van servetten gesproken, al blijkt verder uit zijn woorden, dat de afhangende slippen van het tafellaken toen nog als zoodanig dienst deden. Jacob Cats zegt in zijn „Tafelwetten”:

En fijmel niet met uw servet,
Want dat is tegen de oude wet.

Reeds in 1575 hadden de zusters van het klooster Bethlehem bij Hoorn haar eigen servet, dat ze niet mochten opvouwen voordat de priorin het teeken daartoe gaf of het hare opvouwde. Wat de spijsen betreft, hielden onze voorouders er een bijzonderen smaak op na, gepaard aan een verbazenden eetlust. Niet alleen waren de tafels opgetast met een geweldige hoeveelheid vleesch van allerlei dieren, visch en gevogelte, maar de bereiding was dikwijls van dien aard, dat ze bij ons een gevoel van walging zouden doen ontstaan. Haviken, reigers, spreuwen, kraaien, pauwen en roerdompen werden met smaak gegeten. Als een valk bij de jacht op het wild werd gedood, bracht men hem onmiddellijk naar de keuken, ter bereiding voor het middagmaal. Behalve uit vleesch en visch bestond de maaltijd hoofdzakelijk uit brood; groente was bijzaak en werd als een mindere soort voedsel beschouwd. Een goed maal werd met goeden wijn besproeid. Veelal werd de wijn gekruide en gaf men de voorkeur aan clareit en hypocras boven het onversneden druivennat. Wijn was bij uitnemendheid de drank der grooten; men moet hem daarom ook niet vervalschen. Wie dat doet bezwaart zijn geweten met een onvergeeflijke zonde en verbeurt voorgoed de genade des Hemels. Gaat hij te biecht, de geestelijke zal zich wel wachten hem absolute te geven. (Zoo staat er in het „Nieuwe Doctrinael”). Hoewel de edelen en rijken nu en dan niet afkeerig waren van een kanne bier, was en bleef het bier volksdrank. De gegoede burgers lieten geen gelegenheid voorbijgaan zooals verjaardagen, huiselijke feesten of andere verblijdende gebeurtenissen, zonder bier te drinken. Het werd gemaakt van haver, gerst, rogge, ook wel van tarwe of weite. Van het aantal soorten noem ik slechts het „ael”, een zoet bier dat veel overeenkomst had met het tegenwoordige Engelsche „ale”, en dan het kuitbier, dat zonder hop bereid werd. Waarschijnlijk is het woord „kuitenbrouwer”, ook als eigenaam, hiervan afkomstig. In lijnrechte tegenstelling met onze begrippen, nam melk onder de middeleeuwsche dranken een zeer bescheiden plaats in. Wel werd ze gegeven aan kinderen, zieken en ouden van dagen, als een licht verteerbaar voedsel, maar in oude rekeningen komt ze weinig en nooit in groote hoeveelheden voor. Men dronk eenvoudig geen melk, omdat ze hoofdpijn verwekt en schadelijk is voor

tandvleesch en tanden, zoodat aangeraden wordt na het gebruik van melk, flink met honingwater te gorgelen en om alle gevaar te voorkomen, den mond met zuren wijn na te spoelen. Hoe geheel anders wordt in onze dagen daarover gedacht! Het wordt inmiddels tijd om van mijn onderwerp af te stappen en ook het boek, waarvan ik zulk een dankbaar gebruik gemaakt heb, dicht te slaan, en zoo heb ik getracht in vluchtige trekken een beeld te schetsen van de tafel en het tafelen onzer voorouders.

K. L. SCHAMP.

DE GEHEIMZINNIGE DOOD VAN Mr. SERLES

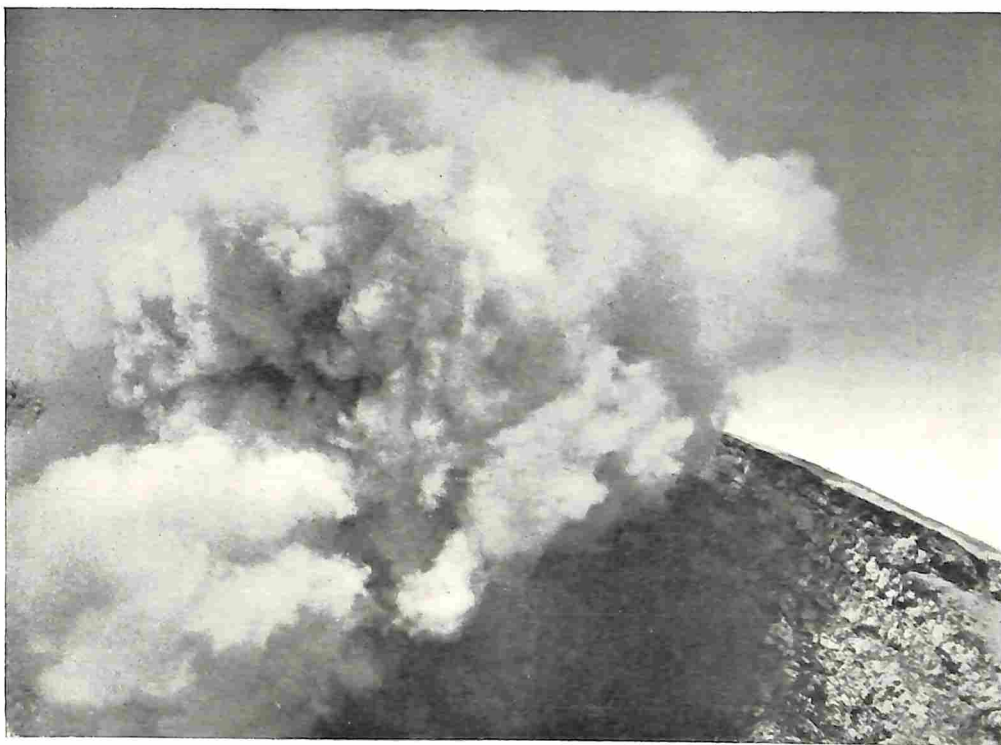
9) door W. B. M. FERGUSON.

„M EN biedt mij,” zoo vervolgde zij droevig, „vijf honderd dollar per week aan om mij op het tooneel te vertoonen; maar tegelijkertijd kan ik niet één behoorlijke betrekking krijgen, waar ik mijn kost kan verdienen.” „Bedoelt u, dat er firma's zijn, die u afgewezen hebben?” „Jawel; heel goede, zeker, en dit nadat zij wisten, dat ik *de* Isabel Gregory was. Ik heb gesolliciteerd naar betrekkingen voor typiste, en voor particulier secretaresse... Niet één fatsoenlijke zaak wil mij in dienst nemen; en kunt u ze wel ongelijk geven? Het zal mij niet mogelijk zijn op behoorlijke wijze den kost te verdienen, tenzij ik een anderen naam aanneem en mijn identiteit schuil houd; of tenzij het geheim, dat den moord op Mr. Serles verbergt, wordt opgehelderd. Natuurlijk zal ook de tijd vergetelheid brengen; maar eer 't zoo ver is” — weer haalde zij haar schouders op. „Dat is nog maar één zijde van de geschiedenis, Mr. Tynon; en natuurlijk weet moeder daar niets van; en als ze 't wel wist, vrees ik, dat ze nog niet er de volle beteekenis van zou inzien. De andere zijde is niet zoo materieel; maar ge kunt u toch wel voorstellen, dat ik geen lust heb ten grave te dalen, terwijl de schaduw van die misdaad nog steeds op me rust; en zelfs al zou de wereld mettertijd alles vergeten, ik wil en ik *kan* het niet. Als de moordenaar van Mr. Serles niet ontdekt wordt, zal mijn leven verwoest zijn; en ik vrees, dat zelfs mijn verstand het zóó niet lang meer kan withouden. Ik zeg u, dat het al zoo ver met mij gekomen is, dat ik, om niet aan mijn verstand te twijfelen, er toe gedreven word zelf te gaan gelooven, dat ik door medeweten schuldig ben”. „Dat is onzin!” riep ik barsch uit; want ik zag, dat ze weer op het punt stond haar zelfbeheersching te verliezen. „Het is bewezen dat de moordenaar zoowel in de kamer verborgen had kunnen zijn, als dat hij door de straatdeur kon zijn binnen gekomen, en het vinden van die bos loopers —” „Iedereen kon het huis of de kamer onhoorbaar zijn binnen gekomen, maar niemand kon Mr. Serles geworgd hebben, zonder dat ik het tenminste gehoord had!” riep Isabel uit, over de tafel leunend en mij scherp aankijkend met koortsige oogen. „Ik zeg dat dat niet kon! Het is onmogelijk! Het strijdt tegen iedere redeneering!” Vreemd genoeg, had Blunt dezelfde woorden gebruikt. „De waarheid, dat ik Evans niet de kamer hoorde binnenkomen, verandert niets aan de zaak,” vervolgde zij. „Iemand die op een dik tapijt loopt en iemand die vecht voor zijn leven, vecht om adem te halen, zijn twee heel verschillende mensen! Denk aan de omstandigheden. Ik zat op geen vijf meter afstand. Ik behoefde slechts mijne oogen op te slaan en even mijn hoofd om te draaien, om Mr. Serles te zien. Ofschoon hij met zijn rug naar me toe zat, was hij ten volle door den vuurgloed beschenen. Ik heb zeker wel tien keer naar hem gekeken sinds hij de kamer in gekomen was. Ik hoorde hem Commissaris Cary goeden nacht

DE TOP VAN DE NAASTBIJLIGGENDE UITGEDOOFDE VULKAAN „DE IXTACIHUETL (5350 M.), GEZIEN VAN DEN POPOCATEPETL.

zeggen. Ik zag dezen weggaan. Er was niemand in die twee kamers — feitelijk één kamer — dan Mr. Serles en ik, van tien minuten vóór zessen tot zes uur. Gedurende die tien minuten heb ik vaak naar Mr. Serles gekeken. Ik zag, dat hij rookte. En om zes uur was hij dood! De heele geschiedenis is onbegrijpelijk, onmogelijk, belachelijk, krankzinnig!” eindigde ze zenuwachtig, de handen tegen de slapen drukkend en mij aanstarend met wilde oogen. „Begrijpt u dan niet, dat de moordenaar gedwongen zou geweest zijn den lichtcirkel in te treden — het licht dat door het vuur verspreid werd — ten einde Mr. Serles te bereiken; en hoe kon hij dat gedaan hebben zonder mijn aandacht te trekken? En dat nog al, terwijl mijn blik steeds weer getrokken werd door zoo'n kleinigheid als de rook uit Mr. Serles' sigaar —” „Maar waarom zou u uzelf doodmartelen door te verklaren, dat een bepaald iets niet gebeurd kan zijn, terwijl het toch wel gebeurd is?” smeekte ik haar. „Het feit, dat Serles vermoord is, staat vast. Serles heeft niet zichzelf gedood; u bent er niet schuldig aan, dus moet de moordenaar de misdaad gepleegd hebben precies op de manier, die u voor onmogelijk verklaart. U moet toch zelf inzien, dat er geen andere verklaring voor is, geen andere voor *kan* zijn.” „Jawel; dat zie ik in en 't maakt de zaak alleen maar honderd maal erger!” riep zij uit. „Het *kan* niet gebeurd zijn, maar het *is* gebeurd. Ik kan het onmogelijke niet gelooven en ik moet het gelooven. Ik vraag me soms af of ik bezig ben gek te worden. Was ik op dien vreeselijken avond misschien geestelijk niet toerekenbaar? Verbeelde ik mij misschien maar, dat ik bij mijn volle bewustzijn was? Is er misschien toch iets gebeurd, dat ik mij niet herinner? Hoe meer ik er over denk, hoe duisterder mij alles wordt! Ik begin aan alles te twijfelen.

DE KRATERRAND VAN DEN POPOCATEPETL, TIJDENS EEN UITBARSTING.

Ik kan niet gelooven in de theorie, dat de moord het werk van een inbreker is. Ik wil er niet in gelooven. Ik verlang een verklaring te hebben, die niet in strijd is met de allereenvoudigste begrippen van mogelijkheid en waarschijnlijkheid. Mijn gezond verstand moet die als juist kunnen aannemen. Denkt u eens goed, heel goed na, Mr. Tynon! U kent alle feiten! Kunt u niet een oplossing aan de hand doen, die rekening houdt met die feiten — die uitgaat van het standpunt, dat de misdaad niet kan zijn begaan zonder mijn medeweten en die toch zoo is, dat ik er niets van behoef te weten?"

„U vraagt het onmogelijke, Miss Gregory. Uw vraag is een paradox. De eene stelling is precies het tegenovergestelde van de andere. De basis van onze redeneering moet niet zijn, dat de misdaad niet zonder uw medeweten kon geschieden, maar dat zij zoo geschied is. Dat is geen vermoeden, maar een feit." „Jawel," antwoordde zij met vermoeide stem, „ik weet, dat ik het onmogelijke verlang, maar ik dacht, dat u misschien helderder kon denken dan waartoe ik in staat ben." „Alle scherpsinnigheid ter wereld, Miss Gregory, kan het onmogelijke niet mogelijk maken." „Precies mijn redeneering", lachte zij bitter; „en daarom ben ik het ook zoo volkomen eens met uw vriend, Mr. Blunt. Zelfs al acht hij mij schuldig." „Dan zult u het met nog een heel groot

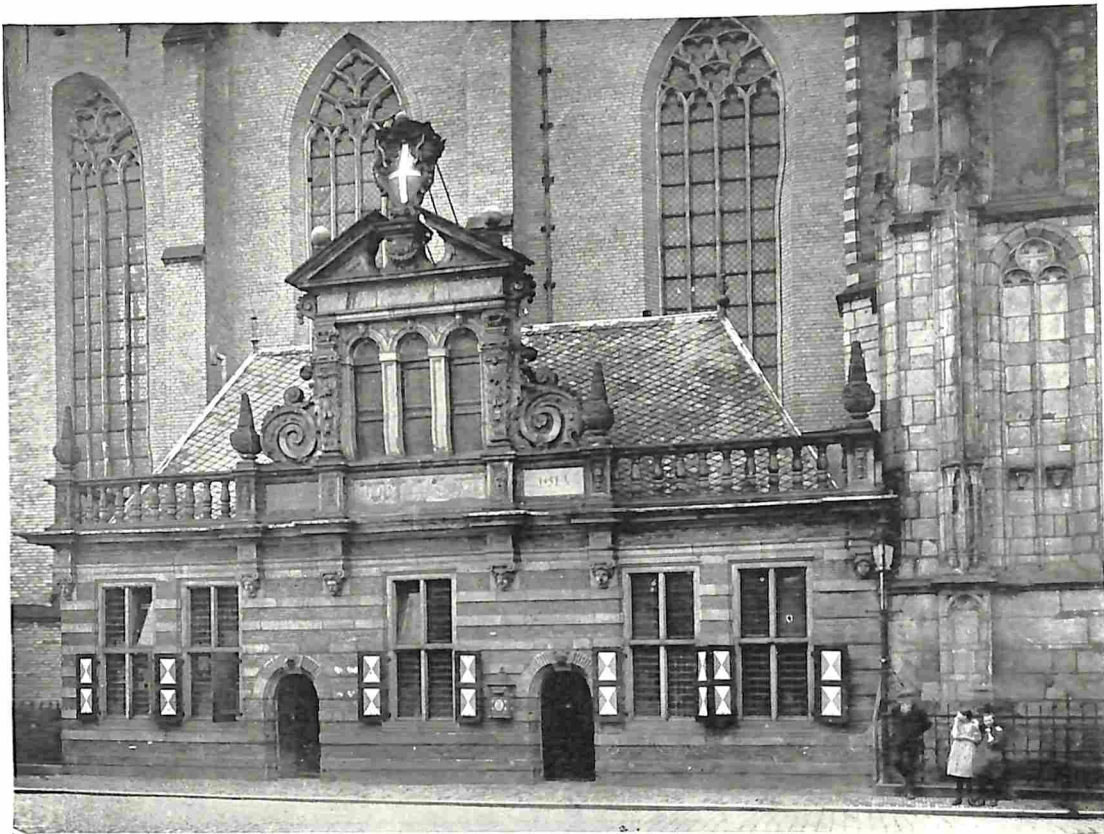
aantal critici eens moeten zijn," antwoordde ik ietwat geprikkeld. „Ik meen niet, dat geloof in uw schuld een bewijs is van grooter verstand. Mickey Flangan en zijn ouders gelooven het ook. Het is de gemakkelijkste oplossing voor de menschen om zich een oordeel te vormen." „Ik onderschat uw vertrouwen in mij geenszins, Mr. Tynon," antwoordde zij vriendelijk en waardig. „Ik heb reeds gezegd, dat ik niet kan begripen waarom u, betrekkelijk een vreemde, zoo sterk in mij gelooft. Maar als ik u goed begrepen heb, is Mr. Blunt niet de eerste de beste. Als hij werkelijk zoo is als u hem beschreven hebt, is hij er de man niet naar om de gemakkelijkste oplossing aan te nemen, omdat ze gemakkelijk is. U zei, dat hij een bepaald talent heeft voor allerlei vraagstukken —". „Dat is volkomen waar, Miss Gregory. Ik wil er wel bijvoegen — in vertrouwen gezegd — dat hij een universiteits-opleiding heeft genoten en een allereerste plaats innam in de cursussen voor zuivere rede en wiskunde. Hij is heel anders dan u zich waarschijnlijk een beroeps-detective ooit hebt voorgesteld. Ik heb het recht niet u zijn waren levensloop te vertellen, maar ik mag u wel zeggen, dat hij gedwongen werd zijn kost te verdienen in een heel ander beroep dan dat waarop zijn geboorte —. Enfin, hij is iemand met een verleden en Blunt is zijn ware naam niet; maar dat verleden is in geen enkel opzicht oneervol. Ik heb ook zijn bekwaamheden niet overdreven als ik over hem sprak. Hij steekt Cary de loef af, die — ofschoon hij maar sectie-commissaris is — erkend wordt als de meest door de natuur begaafde detective bij het korps. Niettemin is vergissen slechts menschelek; en zelfs een genie kan niet altijd slagen; en als Blunt denkt, dat u schuldig bent, maakt hij ongetwijfeld de grootste vergissing, die hij ooit in zijn leven zal maken. Dat weet u even goed als ik." „Misschien nog beter", antwoordde zij met een flauwen glimlach. „Maar heeft hij gezegd, dat hij mij schuldig achtte?" „Niet in die woorden. Hij heeft alleen —". „Gezegd, wat ik ook zeg — dat de misdaad

niet kon gepleegd zijn zonder mijn medeweten?" „Ja; maar dat komt op hetzelfde neer," antwoordde ik ietwat kribbig, dat komt op hetzelfde neer, terugkwamen, kon dat tot niets want als wij weer hierop terugkwamen, kon dat tot niets anders leiden dan dat wij weer in hetzelfde cirkeltje rond-draaiden. „Als men die stelling eenmaal heeft aanvaard, zijn er maar twee mogelijkheden open: of dat de misdaad met uw voorkennis en medeweten is gepleegd — of dat er heelemaal geen misdaad begaan is. Het een is even dwaas als het ander." „Ik zou gaarne eens kennis maken met Mr. Blunt", zei Isabel langzaam, terwijl ze strak naar haar gebalde vuisten keek.

VII

Terwijl ik dienzelfden avond mijn dagelijksch artikel over „het geval Serles" schreef, schelde Blunt me op. Hij was nog in het huis in Tenth Street en wilde, dat ik daar ook kwam; en toen ik daar na eenigen tijd arriveerde, vond ik hem in gesprek met Mr. Harold Warburton, aan wien hij me met de volgende omschrijving voorstelde: „Behalve zijn belangstelling als krantenman, heeft Mr. Tynon aanleg voor zulk soort werk en wij hebben vroeger al vaak samen gewerkt. U kunt er op rekenen dat hij niets wat geheim moet blijven voortijdig zal publiceeren of een vertrouwen

zal schenden ter wille van zijn beroepseer." Al het noodig was, had Jimmie er slag van zulke stereotiepe frasen te uiten. Mr. Warburton stak mij een groote, slappe hand toe, die koud en klam aanvoelde — of beter gezegd, hij liet ze bengelen, alsof hij niet goed wist wat hij er mee doen moest. Ik had hem natuurlijk al bij de lijk-schouwing gezien; maar dit was de eerste keer, dat ik de gelegenheid had hem van naderbij te zien; en onbewust betrapte ik mij er op, dat ik mijn vroegere gunstige meening over hem

DE HOOFDWACHT TE ZWOLLE.

wijzigde. Hij was een dikke blonde jongeman, die op een afstand een gunstigen indruk maakte door zijn mannelijk, openhartig voorkomen en een beeld scheen van gezondheid, kracht en fysieke reinheid; en die indruk vond steun in een luide, klankrijke basstem, die bij de getuigenverklaring tot haar volle recht was gekomen, vooral als men ze vergeleek met den aarzelanden neusklank waarmee Evans sprak. Maar nu bemerkte ik, dat Warburton tegenviel als men hem van nabij bekeek. Zijn frisch, gezond voorkomen was in zekeren zin misleidend en vond, zooals ik zag, gedeeltelijk zijn oorsprong in vlekkeloos linnengoed, kleeren die uitmuntten door stof en snit en een blanke huid. Want zijn gezicht was slap en vol vetpuistjes, zijn oogen waren heel klein en van een onbestemde, bleek-blauwe kleur; en hij had de onaangename gewoonte altijd naar iemands voeten te kijken. Dat deed hij ook toen hij mij de hand gaf; ook als Jimmie en ik hem aanspraken of als hij tot ons sprak. Die gewoonte was niet het gevolg van jeugdige beschroomdheid, want hij was zeer zelfbewust en blijkbaar iemand, die uit eigen ervaring de menschen en de wereld had leeren kennen. Ik slaagde er niet in zijn dwalende oogen lang genoeg vast te houden om ze goed te zien. Ik hoorde, dat hij provisor was in een groote Philadelphische apothekerszaak, die door het heele land haar filialen had; en meer uit wat Isabel niet, dan wat ze wel gezegd had, had ik opgemaakt, dat hij haar attenties had willen bewijzen, die zij afgewezen had. (H'ordt vervolgd).